

SKÄPPSJÖBODARNA

Siljansnäs socken

Leksands kulturmiljöprogram

Författare

Kristoffer Ärnback

Antagen av samhällsbyggnadsutskottet 2021-05-27

SKÄPPSJÖBODARNA

Siljansnäs socken

Leksands kulturmiljöprogram

Långfäbodan för Almo och Alvik

Författare

Kristoffer Ärnäck

Redaktion

Lars Jönses och Kristoffer Ärnäck

Omslag: Fäjs på fastigheten Alvik 54:1. Det finns fyra bevarade ålderdomliga fäjs på fäbodstället.

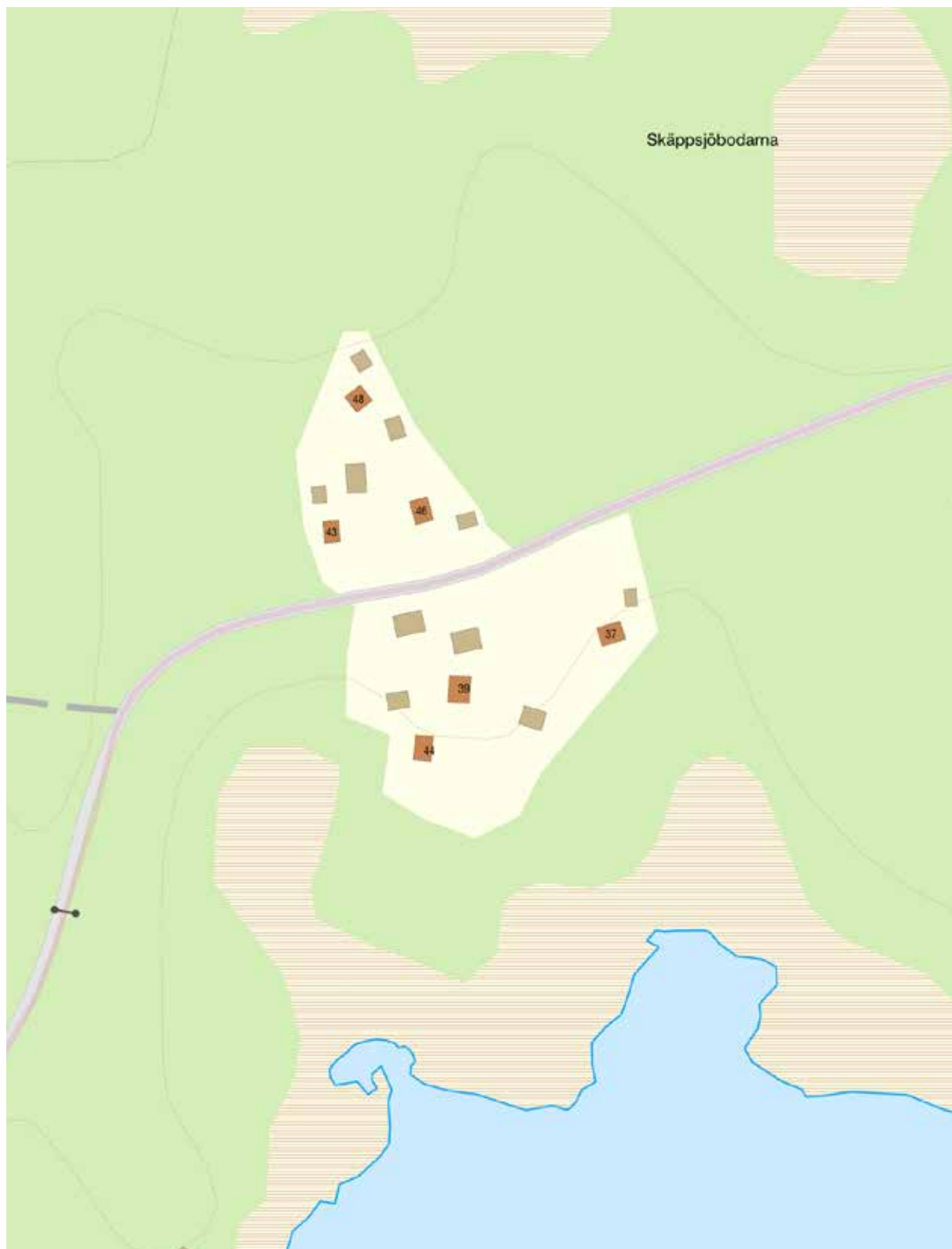
Fotografier och illustrationer: Om inget annat anges, Kristoffer Ärnäck, Dalarnas museum. Om inget annat anges härstammar rapportens kartor från Lantmäteriets tjänster *Historiska kartor* samt *Kartor, flygbilder och ortnamn*. Kartorna används i rapporten under Dalarnas museums avtalsnummer: ©Lantmäteriet I2014/00618

© Dalarnas museum 2021

ISSN:

Innehåll

Beskrivning	7
Historik	7
Landskap, placering och gårdsformer	7
Bebyggelsens huvuddrag och detaljutformning	7
Utmärkande drag och övrigt	8
Värden	8
Platsnamn	8
Fäbodväsendet	11
Timmerhuskulturen och månghussystemet	12
Låg, tät och ofärgad eller faluröd bebyggelse	15
Värdekarta	16
Vad är ett kulturmiljöprogram?	17

Skäppsjöbodarna är belägna strax norr om Skäppsjöns nordvästra spets. Långfäbodstället är beläget på långt avstånd från byarna och nyttjades historiskt främst för specialiserad djurhållning.

Beskrivning

HISTORIK: Skäppsjobodarna är ett fåbodställe i Siljansnäs socken. Skäppsjobodarna har sitt namn av Skäppsjön, där förleden sannolikt syftar på en sjöns form, lik en »såskäppa«. I Siljansnäs och Leksand uttalas *skepp* med kvarstående i (skip), varför betydelsen sannolikt inte har någonting att göra med båtar. Skäppsjobodarna var långfåbodar och fåbodbruket var således specialiserat mot djurhållning och mjölkhantering. Det äldsta skriftliga belägget för fåbodarna återfinns i en dombok från 1729 och då med bönder från byarna Almo och Alvik som delägare. Den sista fåbodvistelsen ägde rum 1907 men slätter förekom in på 1930-talet. Fåbodstället låg i Siljansnäs landskommun, som bildades 1875. Siljansnäs landskommun införlivades i Leksands kommun 1974.

LANDSKAP, PLACERING OCH GÅRDSFORMER:

- Skäppsjobodarna är belägna i Siljansnäs socken, i den västra delen av nuvarande Leksands kommun. Fåbodstället angränsar till Skäppsjöns nordvästra spets. Skäppsjön har sitt sydliga utlopp i ett omfattande system av sjöar som letar sig söderut genom Leksands socken och vidare genom Järna socken till Snöån och Snöåbruk. Snöån i sin tur utmynnar i Västerdalälven. Västerut finns vidsträckta och kuperade skogslandskap mot Söromsjöbygden i Venjans socken. I norr finns Fjällberget och i öster Alviksberget. En bit österut från fåbodstället finns ett område med fritidshus i huvudsak tillkomna under 1900-talets senare hälft.
- Fåbodstället utgörs av en mindre öppen fåbodtomt omgärdad av skogsmark och kalhyggen. Några kvarvarande ängs- och slogmarker har inte påträffats. Bebyggelsen är tätt grupperad på sidorna om en skogsbilväg. Totalt finns fyra äldre fåbodstugor och två tillflyttade samt tio äldre ekonomibyggnader bevarade. Av dessa är fyra ovanligt stora timrade fåjs.

BEBYGGELSENS HUVUDDRAG OCH DETALJUTFORMNING:

- Nästan alla byggnader på fåbodstället är knuttimrade, långsmala och med sadeltak i vinkel omkring 30 grader. De flesta av fåbodställets byggnader är naturligt grånade eller solbrända.
- Bebyggelsen är enkel och präglas av småskalighet. Inga byggnader är högre än en våning.
- Som tak förekommer tvåkupigt lertegel, plåt och tre stickspånstak (pärt).
- Skorstenar är oftast i lertegel av enkelt snitt.

- Det vanligt med spröjsade tvålufts träfönster där varje båge innefattar två eller tre stående eller liggande glasrutor. Flera av fåbodstugorna har fönsterluckor.
- Äldre bevarade ytterdörrar är ofta enkla och i trä.
- Äldre fönster- och dörröppningar är enkla, med fyra brädor där sidobrädorna omsluter topp- och bottenbrädorna.
- De flesta av Skäppsjöbodarnas fåbodstugor har genomgått mer eller mindre omfattande förändringar under det senaste halvsekle.

UTMÄRKANDE DRAG OCH ÖVRIGT:

- Skäppsjöbodarna är ett långfåbodställe där djurhållning dominerat verksamheten. Således är byggnadsbeståndet upplagt för just djurhållning. Särskilt tydligt är detta beträffande de fyra ålderdomliga och ovanligt stora fåjs som finns bevarade på fåbodstället. De avlånga, låga timmerhusen är av ett slag som i princip endast förekommer på fåbodställen idag och det är utmärkande att de fortfarande finns bevarade – dessutom i tre av fyra fall med spåntak. Ett av fåjsen är omgjort till raststuga – Skäppsjökojan.
- Vid Skäppsjöns norra strand finns en båthusplats på en jämn grus- och sandterrass. På platsen har även en stenåldersboplats påträffats. Lämningen omfattar bland annat fynd av efterlämnade föremål, råämnen för bearbetning och/eller avfall. Strax väster om sjöns utlopp finns ett par stugor kring vilka det påträffats en torrfura med vallristningar i form av namn och årtal. Det går bland annat utläsa AOS 1879.

Värden

Nedan beskrivs de värden som byarna bedöms besitta. I detta kulturmiljöprogram beskrivs kulturhistoriska och estetiska värden. Alla värden förklaras i sitt sammanhang, men utefter en förutbestämd grundmall som är lika för varje by.

Platsnamn

Platsnamn är ofta gamla, och med betydelser som är sprungna ur, eller anknutna till platsens specifika historia.

Värden/var varsam med

- Platsnamnet Skäppsjöbodarna.

Utsikt över Skäppsjön från fäbodstället.

Fäbodgård med stuga och härbre på fastigheten Almo 114:1. Vid fäbodgården finns gamla lövträd från vilka löven kan ha nyttjats som foder i djurhållningen.

*Ålderdomligt timrat fåjs av
ansenlig storlek på fastigheten
Alvik 62:8. Intill finns en
äldre fåbodstuga.*

*Fåbodstället är tätt in-
bäddat i skogsmark. Almo
114:1.*

*Två bodar eller lador
belägna på den södra delen
av fåbodstället. Liknande
timmerhus nyttjades på oli-
ka sätt i arbetet med djuren,
exempelvis till förvaring av
foder. Alvik 62:8 och Alvik
89:1.*

Fäbodväsendet

Med fäbodar menas en bebyggelseenhet belägen på visst avstånd från hemgården, vars syfte oftast var djurhållning med skogsbete och mejeriproduktion. Fäbodväsendet som företeelse har varit etablerat i Dalarna sedan medeltiden. I Leksand (till vilken Siljansnäs socken i form av Näsbygge fjärding räknades fram tills utbrytningen 1875 enligt beslut 1866) finns dock inga i skrift dokumenterade fäbodrar från tiden innan 1500-talet.

Det finns flera orsaker till att fäbodväsendet uppstod. De magra jordarna och knappa odlingsförutsättningarna i Övre Dalarna fodrade en kontinuerlig rundflyttning av såväl djur som människor. Betesmarkerna nära hemgården var sällan tillräckliga, och därför skickades djuren på långväga skogsbeten. I takt med att befolkningsökningen och att byarna blev större söktes skogsbete på allt längre avstånd från hemgården, och på så sätt uppstod de avlägsna fäbodställen som kallas långfäbodrar. Kvinnor ansvarade ofta för den tunga och arbetsamma fäboddriften, som bland annat innefattade att vaka över djuren under skogsbetet och producera mejeriprodukter så som mjölk, grädde, messmör och ost. På många fäbodställen fanns även inägomark som brukades.

Det finns en mängd olika typer av fäbodrar, med olika funktioner och olika geografiska placeringar i förhållande till hemgården. Vissa byar har dessutom både varit en by med bofast befolkning och ett fäbodställe på samma gång. Vissa byar blev senare fäbodrar.

Den komplexa sammansättningen av byar och fäbodrar är typisk för Övre Dalarna, och återspeglar ett samhälle där knappa förutsättningar för en stor befolkning krävde långtgående uppfinningsrikedom i såväl markanvändning som jordbruksdrift. Berättelser som är anknutna till fäbodväsendet och Övre Dalarnas komplicerade jordbrukssystem är i hög grad relevanta för förståelsen av människors livsvillkor i Leksand i äldre tider.

Skäppsjöbodarna är välbevarade för att vara långfäbodrar. I synnerhet utmärker sig det kvarvarande beståndet av ålderdomliga timrade fåjs. Fäbodstället återspeglar på ett mycket tydligt vis det komplexa fäbodsystem, med olika enheter på olika avstånd från hemgårdarna, som rådde i Siljansnäs och Leksandsbygden i äldre tider. På grund av detta bedöms fäbodstället i sin helhet ha mycket höga kulturhistoriska värden. Välbevarade äldre timmerhus bedöms ha särskilt kulturvärde.

Värden/var varsam med:

- Kunskap och förståelse om att Skäppsjöbodarna historiskt varit ett långfäbodställe som brukats och bebotts under perioder av året, samt att verksamheten varit inriktad på djurhållning.
- Spår av djurhållningen, företrädesvis i form av de fyra ålderdomliga fåjs som finns bevarade på fäbodstället samt olika lador för exempelvis förvaring av lövtäkt och foder. Spår av skogsbete så som vallristningar, fästigar och benämningar på lötar.

- Förekomsten av lövträd som sälg och rönn samt andra trädslag med avvikande utseende, t ex kandelaberbjörkar eller betade enar. Förr var lövtäkt från främst sälg, rönn och björk nödvändiga tillskott till djurens vinterfoder. Främst sälgen har beskurits/hamlats för att man lättare skulle komma åt/nå samt för att öka mängden skott. Hamlade träd utgör där de finns värdefulla spår av äldre tiders djurhållning.

Enkelstuga

Timmerhuskulturen och månghussystemet

Från medeltiden och fram till 1900-talet knuttimrades de flesta byggnaderna i Övre Dalarna. Timmerhuskulturen präglas av månghussystemet. Istället för att bygga få och stora byggnader uppfördes många små och funktionsspecifika timmerbyggnader. Det fanns många sociala och praktiska fördelar med detta. De små byggnaderna var lätta att dela upp och flytta vid arvsförflyttning. Råvaran fanns tillgänglig i överflöd. De flesta timmerhusen kan uppdelas i kategorierna bostadshus, djurhus, förvaringshus och verkshus. Timmerhusen i Leksand och Övre Dalarna kännetecknas av utformningsmässig enkelhet, högkvalitativt virke och mycket gott hantverksutförande. De flesta husen byggdes av bönder efter gårdens behov, och med tiden utvecklades stor skicklighet i byggandet. Den stora skickligheten ledde till att timringskonsten också utvecklades till en viktig inkomstkälla för de »träklöka« Leksandsbor som begav sig på utsocknes arbetsvandringar. De ålderdomliga timmerhusen är idag en omistlig beståndsdel i vad som gör Leksands byar och fåbodars till speciella och trivsamma livsmiljöer. Här syns det att människor levde under mycket lång tid. Timmerhusen är byggda med omsorg i en lokal tradition som utvecklats och använts under flera hundra år, fram till industrialismens intåg, mot 1800-talets slut och kring sekelskiftet år 1900.

På Skäppsjöbodarna finns bevarade timmerhus i en uppsättning som är typisk för långfåbodarna, med specialisering mot djurhållning. Timmerhusen på fåbodstället, i avseende både på ekonomibyggnader och bostadshus är en omistlig källa till kunskap och förståelse om timmerhuskulturen i Siljansnäs och Leksand och bedöms därför ha särskilt kulturvärde, trots att vissa förändringar inträffat under det senaste halvsekle, företrädesvis beträffande fåbodstugorna. De fyra fåjs som finns bevarade på fåbodstället är synnerligen värdefulla och av ett slag som idag nästan enbart förekommer på långfåbodars.

Värden/var varsam med:

- Att husen är byggda i trä eller knuttimrade, samt att de äldre husen ofta har en genomgående enkel karaktär utan onödiga utsmyckningar.
- Samtliga äldre fåbodstugor. Värdebärande egenskaper är byggnadernas: befintliga timmerstommar; långsmala eller rektangulära form; naturligt grånade färgsättning; befintliga stående locklistpaneler; befintlig fönstersättning; befintliga fönster tillkomna innan 1950;

Dubbelbod i timmer på den södra delen av fåbodstället. Almo 80:1.

Förhållandevis välbehållen fåbodstuga på fastigheten Almo 114:1.

Ovanligt stort timrat fåjs på fastigheten Björken S:20. Byggnaden är idag omgjord till raststuga och har fortfarande stickspånstak, vilket är anmärkningsvärt.

Timrat fäjs på fastigheten Alvik 62:8. Liknande fäjs finns idag nästan enbart bevarade på fäbodarna.

Utsikt över den bitvis tätt grupperade timmerhusbebyggelsen från norr. Fäbodgården närmast i bild är belägen på fastigheten Alvik 54:1.

Några enstaka byggnader har i senare tid rödfärgats. Fäbodstuga på fastigheten Alvik 62:8.

befintliga dörrar tillkomna innan 1950 samt förtak ovan dörrar; grundmurar med synlig natursten; befintliga äldre skorstenar; under befintligt takmaterial underliggande trätak.

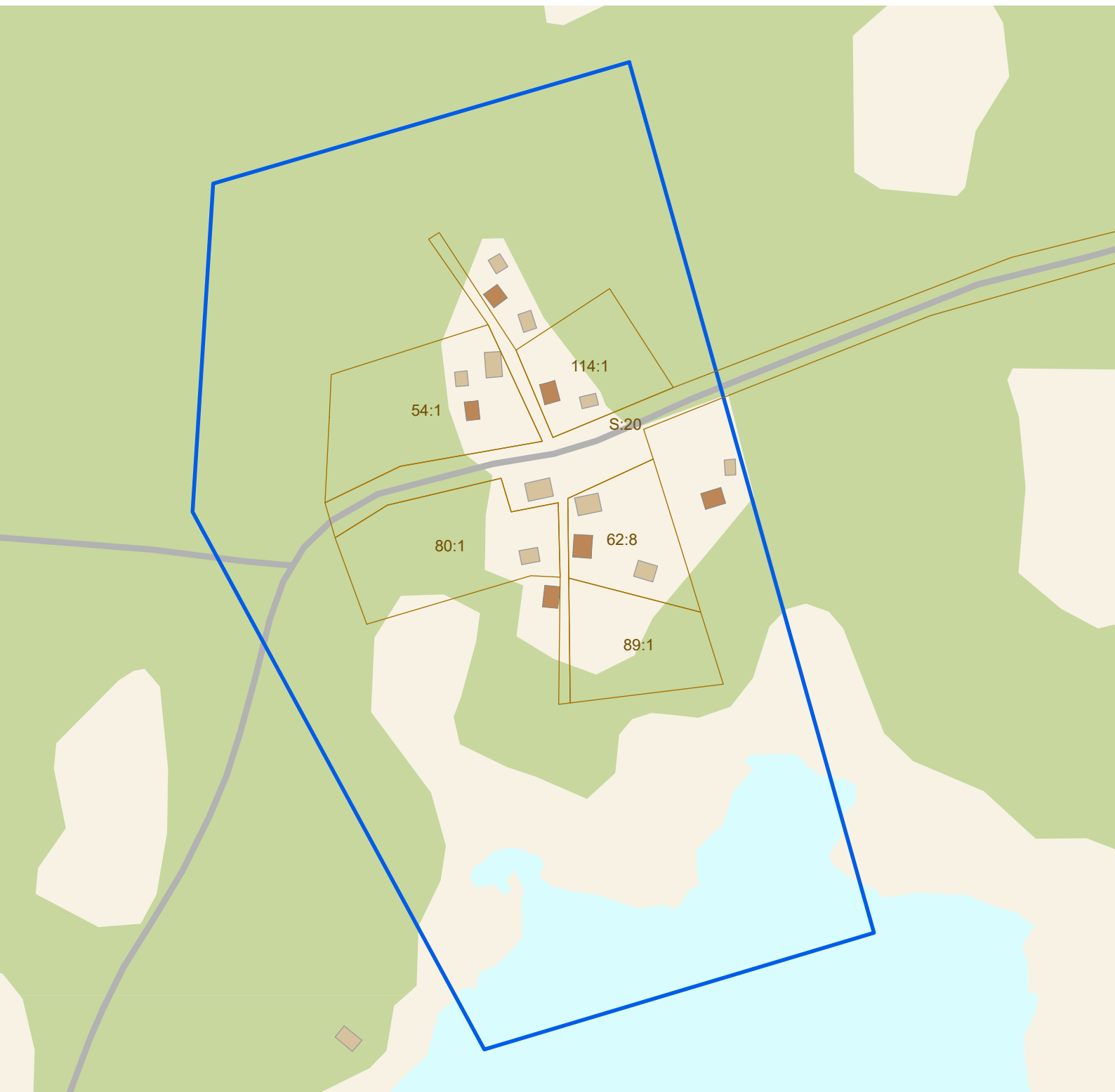
- Samtliga knuttimrade ekonomibyggnader – djurhus, förvaringshus och verkshus. Äldre knuttimrade ekonomibyggnader är en omistlig beståndsdel i fåbodarnas karaktär och bör inte flyttas, rivas eller väsentligen förändras.

Låg, tät och ofärgad bebyggelse

Även om de äldre husen i Siljansnäs är unika och i sina detaljer bär många olikheter som gör varje gård speciell, finns flera gemensamma nämnare som starkt påverkar bebyggelsens karaktär. Ofta framträder bebyggelsen på fåbodarna som ett gytter av tätt placerade naturligt grånade hus med likartad storlek och form. Det är denna karaktär som kanske starkast kännetecknar fåbodställen, och de aspekter av bebyggelsen som bidrar till denna karaktär är därför särskilt värdefulla. Nästan alla hus i de äldre fåbodklungorna är låga – sällan högre än en våning. Många byggnader har dessutom en långsmal form eller bildar ibland tillsammans långsmala längor. De flesta byggnaderna har också sadeltak med trä, plåt eller tegeltäckning. Att de flesta husen är omålade i trä är också mycket viktigt för bebyggelsens generella karaktär.

Värden/var varsam med:

- Den sammanhållna byggnadshöjden om en våning.
- Att byggnaderna har en långsmal form, eller bildar långsmala enheter.
- Att husen står tätt intill varandra.
- Tegel och galvaniserad sinuskorrugerad plåt alternativt pannplåt som takmaterial.
- De enhetligt förekommande ofärgade träytorna. Avstå från att rödmåla naturligt grånade timmerhus. Dessa byggnader har en egen karaktär som i sig är värdefull, och som samspelar väl med sin omgivning även utan rödfärg. Knutändar kan emellertid målas faluröda på byggnader där detta förekommit historiskt.

Värdekartan redovisar en klassificering av miljöer och bebyggelse enligt följande: *Blå områden* markerar gårdar, byggnader, odlings- eller betesmark och bebyggelseområden som bedöms ha särskilt kulturvärde samt större landskapsavsnitt med mycket höga kulturvärden.

Vad är ett kulturmiljöprogram?

Ett kulturmiljöprogram är ett kunskapsunderlag framtaget för att tydliggöra kulturmiljöns egenskaper och karaktäristik, utan att dessa vägts mot andra intressen. När kommunen fattar beslut i detaljplaner och bygglov ska en avvägning göras mellan olika allmänna intressen, exempelvis kulturmiljöer eller naturvård, och enskilda intressen, som behovet av en större bostad eller en grannes önskan om utsikt. Det här beskrivs i Plan- och bygglagens (2010:900) andra kapitel. Genom att i förväg ta ställning till vilka områden som har särskilda värden och vad det är som gör området värdefullt förenklas kulturmiljöfrågan i den dagliga handläggningen, men beslutet om vad som är lämpligt att göra på en viss byggnad eller i ett visst område sker i det enskilda plan- eller bygglovärendet.

Ett kulturmiljöprogram kan innehålla beskrivningar av de kulturhistoriska värden som finns hos en byggnad eller en plats. Ett kulturmiljöprogram kan också beskriva miljöns historia, utveckling, nyttjande genom tiden och vilka delar och karaktärsdrag som finns kvar i området idag.

Avsikten är inte att kulturmiljöprogrammet ska vara en ”våt filt” över byggelsen, utan snarare att det ska vara ett verktyg för hur kommunen och fastighetsägare ska kunna använda, utveckla och tillvarata kulturmiljön för att skapa en attraktiv kommun och livsmiljö.

Kulturvärden

En kulturmiljö är sammansatt av en mängd egenskaper. En egenskap kan exempelvis vara en byggnads material, byggnadshöjd, fönstersättning, färg eller namn.

En egenskap är aldrig automatiskt värdefull. Ett värde tillskrivs alltid en miljö av olika människor i vår samtid. Personer med olika kompetenser och intressen tillskriver miljöer olika typer av värden. En byggnadsantikvarie kan bedöma att en miljö är särskilt värdefull eftersom den kan utgöra ett slags fysiskt källmaterial som berättar om det förflutna. Samhället kan använda sådana miljöer för att förmedla och konkretisera berättelser om vår historia och på så vis ge människor bättre möjligheter att förstå sin samtid. En arkitekt kan bedöma att en miljö är särskilt värdefull eftersom dess olika arkitektoniska parametrar skapar en vacker och trivsamt livsmiljö. En person kan också bedöma att en plats är värdefull eftersom hen har många minnen kopplade till den.

Det är väldigt viktigt att tydliggöra varför en egenskap tillskrivits ett värde och av vem. Då blir det möjligt att senare följa upp på väderingen och förstå varför den är gjord.

Vad och hur har vi bedömt?

I detta kulturmiljöprogram bedöms kulturhistoriska och estetiska värden, samt delvis även sociala värden. Begreppen förklaras i sitt sammanhang nedan. Alla värderingar är skrivna och utförda av byggnadsantikvarier vid Dalarnas museum. Begreppet kulturvärde används för att beskriva den sammantagna bedömningen mellan dessa tre värdeaspekter.

Kulturhistoriska värden

Miljöer, platser och byggnader med kulturhistoriska värden bär på berättelser om det förflutna som av olika anledningar bedöms vara viktiga för vår samtid – eller att bevara för framtiden. I arbetet med Leksands kulturmiljöprogram har berättelserna om det äldre bondesamhället, timmerhuskulturen, turismen i Leksand och industrisamhället bedömts som särskilt viktiga. De värderingar som finns listade i rapporterna och på hemsidan utgår ifrån bedömningar om hur olika platser, miljöer eller byggnader återspeglar olika aspekter av dessa berättelser. På platser där andra intressanta berättelser tydligt framträder har även dessa medtagits i bedömningen av byns olika värden. Det kan exempelvis beröra anknytningar till välkända historiska personer eller lokala traditioner som är särskilt viktiga för en specifik by. I Leksands–Noret återspeglas delvis andra berättelser än i byarna, varför bedömningsgrunderna där skiljer sig från byarna. Miljöer och byggnader som inte förändrats nämnvärt under de senaste 40–50 åren värderats generellt högt i detta kulturmiljöprogram. Detta beror på att ovannämnda berättelser mer tydligt kan utläsas ur de miljöer som inte nämnvärt förändrats under senare tid.

Estetiska värden

Miljöer, platser och byggnader med estetiska värden bedöms ha stora utseendemässiga och upplevelsemässiga kvaliteter idag. Det kan röra sig om byggnader som är uppförda med stor hantverksmässig skicklighet och högkvalitativa material, landskapsrum där bebyggelsen och landskapet tillsammans bildar trivsamt eller miljöer som är synbart gamla och bär många spår av tidens tand. Bedömningen av estetiska värden har utförts av Dalarnas museums byggnadsantikvarier och har i första hand gått ut på att fånga upp och värdesätta landskapets och byarnas unika karaktär beträffande färgsättning, volymer, former och placering i landskapet. Landskapets karaktär berättar oftast en viktig berättelse och har därför kulturhistoriska likväl som estetiska värden. Den värderingstext som i rapporter och bykaraktäriseringar benämns Låg, tät, faluröd eller ofärgad bebyggelse är den enda som helt och hållet utgår ifrån en estetisk bedömning av byarna.

Sociala värden

Miljöer, platser och byggnader som väcker känslor och är betydelsefulla för grupper eller enskilda personer har sociala värden. I detta kulturmiljöprogram har sociala värden endast undersökts översiktligt genom ett inledande församråd där allmänheten fått möjligheten att lämna in förslag till miljöer att ta med i kulturmiljöprogrammet. Vi har i största möjliga mån bejakat dessa förslag i inventeringsarbetet, och tagit med miljöer som framträtt i församrådet när vi besökt aktuella byar och platser i inventeringsarbetet.

Biologiskt kulturarv

Enkelt uttryckt är biologiskt kulturarv natur som berättar om kultur. Allt från enskilda träd till hela landskap kan berätta historien om den mänskliga när-

varon. Eftersom berättelserna förmedlas av något levande ligger det i sakens natur att det biologiska kulturarvet befinner sig i ständig förändring– det kan vara kortlivat men kan också fortleva i århundraden.

Biologiskt kulturarv är resultatet av människans möte med det levande i naturen. Genom att förstå detta möte kan vi förklara det vi ser i landskapet och visa vad som behövs för att ta vara på olika värden i landskapet.

Det biologiska kulturarvet kan handla om enskilda träd och buskar som formats av människan, som träd som planterats i en allé eller hamlats för att lövet ska kunna användas som foder till djuren. Det kan även vara större landskap, som fåbodvallen med hackslog, med den omgivande skogen som brukats för bete och där vallkullorna gjort ristningar i träden där de rastat. Det kan även vara det brukade landskapet runt och inne i byn, med ängs- och åkermarker.

Ekonomiska värden

Miljöer med kulturvärden kan ha högre ekonomiska värden i jämförelse med andra miljöer. Exempelvis kan verksamheter så som ett kaféer eller butiker

I förgrunden syns en välbevarad fåbodstuga på fastigheten Alvik 45:2 och i bakgrunden en dubbelbod på fastigheten Almo 80:1. Timmerhusen är en omistlig källa till kunskap om timmerhuskulturen i Siljansnäs och bedöms därför ha särskilt kulturvärde.

nyttja byggnader eller miljöer med kulturvärden i sin marknadsföring för att locka kunder och profilera sin verksamhet. Dalarnas unika natur- och kulturlandskap med byar, gårdar och byggnader är också en viktig ekonomisk resurs inom besöksnäringen. Antingen indirekt i förhållande till annan verksamhet eller direkt som ett besöksmål. Byggnader med kulturvärden kan även vara en reell ekonomisk resurs för privatpersoner. En studie från Kulturmiljö Halland har visat att människor i Halland historiskt varit benägna att betala i snitt 7% mer i förhållande till förväntat marknadsvärde för byggnader som bedömts ha kulturvärden. Undersökningen baseras på en jämförelse av köpesumman delat på taxeringsvärde (K/T-talet) mellan byggnader med kulturvärden och byggnader utan kulturvärden.

Fastighetsbeteckningar och GDPR

I kulturmiljöprogrammet anges fastighetsbeteckningar för att visa på var det finns värden, i exempelvis en miljö eller byggnad. Fastighetsbeteckningar kan anses vara personuppgifter.

För att behandla personuppgifter i kommunens verksamhet måste dataskyddsförordningen (GDPR) följas vilket betyder att det ska finnas stöd i en av de rättsliga grunder som återfinns i GDPR. För att använda fastighetsbeteckningar i kulturmiljöprogrammet hänvisas till GDPR:s artikel 6.1.e, att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i kommunens myndighetsutövning. Uppgifter av allmänt intresse enligt artikel 6.1.e. ska exempelvis ha stöd i lag eller annan förordning. Obligatoriska uppgifter som ålagts kommuner att utföra, exempelvis bygglovgivning, översiktsplanering och detaljplanering enligt plan- och bygglagen, är av allmänt intresse. För att kunna ta väl avvägda beslut i bygglov och detaljplanering men även för att allmänheten ska kunna följa plan- och bygglagen även i de fall det inte krävs myndighetsutövning (exempelvis bygglov), behövs bra kunskapsunderlag kring kulturmiljöns värden och var de återfinns, geografiskt. Relevanta lagrum återfinns i plan- och bygglagen:

- 2 kap 3 § om att planläggning ska göras med hänsyn till de kulturhistoriska värdena,
- 2 kap 6 § om att planläggning, bygglovgivning och även vid åtgärder som inte kräver lov, ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl.a. kulturvärdena på platsen,
- 4 kap 16 § om reglering av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i detaljplan,
- 8 kap 13 § om förbud mot förvanskning av en byggnad som är särskilt värdefull,
- 8 kap 14 § om att underhåll ska göras varsamt så att byggnadsverkets kulturhistoriska värde bevaras och

- 8 kap 17 § om att ändring och flyttning av byggnad ska göras varsamt så att dess kulturhistoriska värden tas tillvara.

För att enkelt och exakt ange läge är det mest lämpligt att använda fastighetsbeteckningar, som sällan ändras och när de ändras så kan deras historiska utsträckning spåras i Lantmäteriets förrättningsakt.

LEKSANDS
KOMMUN

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

 **Dalarnas
museum**